1893 — 1973
80 років
Служби Народові

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St,
Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-5740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArclay 7-4125
УНСоюзу: BArclay 7-5337

РІК LXXX. Ч. 151. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК П'ЯТНИЦЯ, 17-го СЕРПНЯ 1973 ЦЕНТІВ 15 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK FRIDAY, AUGUST 17, 1973 No. 151. VOL. LXXX.

Матвія Костишина у його 85-річчя відзначено почесним членством Редакції „Свободи"

Матвій Костишин (сидить посередині) в оточенні родини у своє 85-ліття.

Джерзі Сиgetti. — Минулої п'ятниці, 10-го серпня, сповнилося 85 років життя одному з найстарших і найбільш заслужених громадян - піонерів, еміґраційному поетові та постійному дописувачеві до „Свободи" й інших публікацій УНСоюзу, Матвієві Костишинові. Крім відмічення цієї річниці в „Свободі" з тією ж датою, того дня в пополудневих годинах відвідали Ювілята в домі його дочки в Линдбруку, Лонґ Айленд, де від живе, головний предсідник УНС Йосип Лисогір в товаристві Андроніка Копистянського, секретаря 327-го Відділу УНС в Гемстеді, до якого Ювілят належить, та редактори Антін Драган, Богдан Кравців і Зенон Снилик. Складаючи Ювілятові побажання, вони рівночасно передали йому першу Грамоту Почесного Члена Редакції „Свободи" „за його постійну і творчу співпрацю з Видавництвом Українського Народного Союзу та за його великі заслуги для збереження і розвитку української духовости в Новому Світі й ідейну допомогу Українському Народові в його змаганнях до волі і незалежности". Грамоту підписали головний предсідник УНС Йосип Лисогір та головний редактор „Свободи" Антін Драган. Приявні на цій зустрічі були дочки Ювілята Ольга Лиса і Марія Зембруська, син Володимир з дружиною Вандою та дочкою Павлею, пізніше того дня приїхав із Заходу син Богдан з дружиною і дочками, братанич Володимир з дружиною та сусіди і приятелі. Не зважаючи на свій вік, Матвій Костишин продовжує свою творчу працю, з якою і знайомив гостей.

Дві українки змагаються за звання неповнолітньої Кралі Америки

Вікі Закалюк і Люся Демків в готелі Гілтона в Ню Йорку, в якому вони вже від кількох днів, разом з іншими своїми подругами, очікують і приготовляються до великого фестивалю вибору неповнолітньої Кралі Америки.

Ню Йорк. — В суботу, 8-го вересня, о годині 7-ій вечора можна буде оглядати (на нюйоркському телевізійному каналі ч. 5 - WNEW) барвистий показ вибору неповнолітньої (Teenage) Кралі Америки і між дівчатами, які змагатимуться за це звання, буде дві українки: 17-літня Люся Демків, дочка Катерини і Григорія Демкових з Бруклину, яка вже раніше здобула звання Кралі міста Ню Йорку, і 15-літня Вікі Закалюк, дочка Іванни й Івана Закалюків із Сіфорду на Лонґ Айленді, яка здобула раніше звання Кралі стейту Ню Йорк. У змаганнях за неповнолітню Кралю Америки бере участь 49 дівчат і кожна з них буде під опікою своєї матері чи призначеної їй опікунки. Люся Демків і її батьки є членами УНСоюзу.

ПРЕЗИДЕНТ НІКСОН НАТАВРОВУЄ „ФАЛЬШИВІ ОБВИНУВАЧЕННЯ", ЗАПЕРЕЧУЄ БУДЬ-ЯКУ ПРИЧЕТНІСТЬ ДО ВОТЕРҐЕЙТСЬКОЇ АФЕРИ

Вашинґтон. — У середу, 15-го серпня, президент Ніксон заперечив будь-яку причетність до Вотерґейтської афери, наатаврував „фальшиві обвинувачення" проти нього, заявив, що Вотерґейтська справа повинна бути залишена в руках суду, а Америка повинна знову почати займатися пекучими справами країни.

Під час півгодинної промови, яка була передавана телевізійними та радіо станціями, президент Ніксон заявив, що надмірне присвячування уваги Вотерґейтській афері неґативно вплинуло на загальне добро країни. Він сказав, що законопроєкти в справі публічного здоров'я застрягли в Конґресі, бо вся увага конґресменів присвячена Вотерґейтові. Дома й за кордоном занепало довір'я до американської закордонної політики, економіки та валюти. Президент заявив, що час більше уваги присвятити цим важливим справам, а нехай суд вирішує, хто провинився, а хто ні.

Президент Ніксон знову категорично заявив, що він нічого не знав про пляни вломy до головної квартири Демократичного Крайового Комітету в червні 1972-го року та що аж до 21-го березня ц. р. він також нічого не знав про спроби затаїти цілу Вотерґейтську аферу. Президент сказав, що під час довгих переслухувань сенатською комісією, яка розглядає Вотерґейтську справу, ні один свідок навіть не натякнув, що Президент знав про пляни вломy. Щодо затаювання, то тільки один свідок, Джон Дін, старався доказати причетність Президента, але навіть він, тобто Дін, не подав ніяких конкретних доказів, крім „власного враження". Президент далі сказав, що Діна твердження були заперечені цілим рядом інших свідків.

Президент Ніксон сказав, що існували деякі надужиття під час його перевиборчої кампанії, яких допустилися деякі його помічники, та що він їх поступування осуджує. Але він також сказав, що їх поступування частинно були реакцією на акти насильства та „акти громадянського непослуху", які були поширені між лівими колами в кінці 1960-их років.

У своїй промові президент Ніксон не заторкнув багато питань, які виринули під час переслухувань сенатською комісією. Наприклад, не сказав нічого про твердження колишнього діючого директора Еф-Бі-Ай Патрика Ґрея, який був заявив, що він, тобто Ґрей, 3 тижні після вломy до головної квартири Демократичної партії попередив Президента про спроби деяких членів персоналу Білого Дому перешкодити в розсліджуванні Вотерґейтської афери. Але в своїй промові президент Ніксон сам зазначив, що він знає, що не дає відповіді на багато питань, але, коли б він старався дати відповідь на кожен закид, то не мав би часу й змоги виконувати свої обов'язки Президента ЗСА.

Президент Ніксон також повторив, що він не може передати таємних маґнетофонних записів сенатській комісії та спеціяльному прокураторові Коксові, бо Президент має обов'язок задержати непорушним конституційний принцип „розподілу влади" між окремими частинами федерального уряду. Він також сказав, що якщо Президент був би змушений передати ці записи, то тоді ніякий майбутній Президент, ні його дорадники, ні представники інших держав вже не могли б мати запевнення, що їх розмови та важливі таємні наради не стануть публічними.

Припинення бомбардування Камбоджі загрожує мирові — твердить през. Ніксон

Вашинґтон. — Проблема бомбардування в Камбоджі, яке закінчилося з датою 15 серпня, стала предметом гострої політичної дебати в ЗСА між президентом Ніксоном та Конґресом. Не зважаючи на те, що припинення бомбардування наступило у висліді компромісу між Президентом і Конґресом, який відмовився призначити фонди на фінансування дальших воєнних операцій в Камбоджі, президент Ніксон у своїй заяві з приводу припинення бомбардування поновив свої закиди в сторону Конґресу, мовляв, Конґрес своєю категоричною вимогою припинити бомбардування „підмінував вигляди на мир у світі". Президент Р. Ніксон заявив, що він дав доручення припинити бомбардування, підчиняючися вимозі Конґресу, хоч далі вважає, що того роду потягнення було політично помилкове, бо „виелімінувало важливу мотивацію для досягнення замирення в Камбоджі шляхом переговорів, послабило безпеку сусідів Камбоджі у Південносхідній Азії і підкопало структуру миру в Індокитаю, яку закладено в договорі з 27 січня". На думку президента Ніксона, передчасне припинення американських операцій в Камбоджі „підмінувало вигляди на мир у світі, бо зродило сумніви в умах приятелів та ворогів щодо готовости і здібности З'єднаних Стейтів виконувати постанови міжнародних договорів, коли їх порушують інші сторони".

Совєтський професор-психіятр заперечує використовування психіятричних лікарень у боротьбі з дисидентами

Москва. — Газета „Известия" з 11 серпня опублікувала інтерв'ю з професором-психіятром Р. А. Наджаровим, який у розмові з кореспондентом ТАСС заперечив закиди, що, мовляв, совєтський уряд у боротьбі з дисидентами використовує заклади для психічнохворих, приміщуючи там найбільш непримиренних своїх противників і критиків. Привід для інтерв'ю дали опубліковані на цю тему матеріяли у західній пресі, а в першій мірі інформації, що їх передавала останньо західньонімецька телевізія та аґенство Франс Прес.

За словами проф. Наджарова, не може бути сумніву в тому, що розмови на Заході про „примусове приміщування у психіятричних лікарнях" деяких „інакшемислячих" представників інтеліґенції — є нічим іншим, а складовою частиною тієї протисовєтської пропаґандивної кампанії, яку окремі кола намагаютьсся розпалити, керуючися самими нечесними політичними цілями". Намагання використати для протисовєтської пропаґанди психіятрію — „одну з найбільш делікатних галузей медицини, тільки підкреслює антигуманний і глибоко аморальний характер цієї очорнювальної кампанії", заявив совєтський професор.

Свої твердження проф. Наджаров намагається доказувати, відкликаючись на совєтське законодавство, мовляв, совєтські закони виразно визначають форму і характер поведінки з умовохворими і ці закони в нічому не різняться від законів інших країн. Очевидно, проф. Наджаров у своїй „розмові" з кореспондентом ТАСС ні словом не згадав про конкретні факти, про які так багато говориться на Заході, ні не сказав, яко доля постигла, наприклад, таких дисидентів як П. Григоренко, Л. Плющ, Ж. Медведєв. Він не згадав, наприклад, що Леоніда Плюща совєтський суд засудив на безтермінове перебування в закладі для умовохворих, не зважаючи на те, що совєтська експертиза в Москві не підтвердила закидів щодо його психічного захворіння. Обороняючи совєтську систему, проф. Наджаров заявив, що „в організації психіятричної допомоги в СССР передбачені всі можливі заходи для того, щоб не допустити до помилок у діягностиці психіятричних захворінь". Він не забув навіть додати, що „совєтські закони спеціяльно передбачають кримінальне покарання тих осіб, які є винні в неоправданому приміщенні пацієнта у психіятричній лікарні".

У зв'язку з цією „обороною" совєтської „законности" професором-психіятром, варто навести слова відомого совєтського письменника А. Солженіцина, який написав таке про ув'язнення і приміщення у психіятричній лікарні науковця Жореса Медведєва ще в 1970 році:

„Без наказу про арешт, без будь-якого медичного усправедливлення, чотири міліціонери і двох лікарів прибули до дому здорової людини. Лікарі заявили, що вона є божевільною. Майор міліції заявляє: „Ми є з поліції! „Вставай!" Вони викручують цій людині руки і забирають її до дому божевільних".

Жорес Медведєв мав щастя, бо з уваги на його міжнародно відоме ім'я совєтський режим мусів поступитися перед протестами і після трьох тижнів звільнив його з дому для божевільних. Але таких щасливців в СССР мало. Багато інших дисидентів різних національностей по сьогодні караються в закладах для психічнохворих без ніяких виглядів на звільнення. Така є дійсність, яку фальшивими словами на сторінках совєтської газети намагається виправдати совєтський вчений-психіятр, боячися, щоб йому самому не довелося найтися в одному із совєтських закладів для умовохворих.

Рада Безпеки ОН засудила Ізраїль за схоплення арабського літака

Об'єднані Нації, Ню Йорк. — Захоплення ливанського пасажирського літака створило для Ізраїлю ускладнену ситуацію на міжнародній арені, що знайшло свій вислів в одноголосно схваленій резолюції Ради Безпеки Об'єднаних Націй, якою формально ця найвища міжнародна інституція засудила вчинок Ізраїлю. В резолюції, схваленій Радою Безпеки 15 серпня, говориться, що Рада Безпеки „засуджує уряд Ізраїлю за порушення суверенности і територіяльної інтеґральности Ливану і за насильну диверсію та схоплення ізраїльськими повітряними збройними силами ливанського літака у ливанському повітряному просторі". Ствердивши в дальшому, що того роду вчинок є порушенням ливансько-ізраїльського перемир'я з 1949 року, Рада Безпеки у своїй резолюції закликає Ізраїль „відмовитися від будь-яких актів, які б порушували суверенність і територіяльну інтеґральність Ливану та загрожували безпеці міжнародної цивільної авіяції". Рада Безпеки остерегла Ізраїль, що у випадку, коли того роду факти повторяться, „Рада вважатиме за необхідне

(Закінчення на стор. 4-ій)

КҐБ добивається, щоб Дзюба і Світличний „покаялися" і відкликали свої погляди

Іван Дзюба

Іван Світличний

Торонто. — Видаваний тут англійською мовою „Бюлетень Комітету на оборону совєтських політичних в'язнів" подав у своїм п'ятім випуску, що в той час, як цей випуск готувався до друку, його редакція одержала вістки про долю засуджених в березні цього року провідних українських інтелектуалістів — літературних критиків і публіцистів Івана Дзюби й Івана Світличного. Згідно з цими вістками, КҐБ, тобто совєтська політична поліція, добивається з допомогою тиску й погроз від І. Дзюби й І. Світличного, щоб вони прилюдно відкликали свої погляди і засудили свою діяльність. Обидва із засуджених перебувають після закритих судів над ними далі в ув'язненні в одній із тюрем Києва. КҐБ примушує Світличного, щоб він написав чи підписав відкритого листа із засудженням його „злочинної діяльности" і від Дзюби, щоб той написав нову книжку, в якій були б заперечені зібрані ним факти і висловлені ним твердження в його трактаті „Інтернаціоналізм чи русифікація?", і щоб він також відкликав і засудив свої політичні погляди. Якщоб таку книжку Іван Дзюба написав, то вона буде опублікована великим тиражем для поширення і в УССР і закордоном. Минулого року органи КҐБ вимусили були такі „покаяння" й „засудження" від заарештованих у той час внучки Івана Франка — мовознавця Зіновії Франко та поета Миколи Холодного. В цьому ж числі „Бюлетеню на оборону совєтських політичних в'язнів" вміщено заклик окремого створеного в Канаді „Комітету для оборони Іван Дзюби і Вячеслава Чорновола" з вимогою добиватися їх негайного звільнення.

Жнива на Білорусі ускладнені

Москва. — Газета „Известия" з 11 серпня пише про „тривожні сиґнали" з Білорусі, де якраз „розгорнувся збір урожаю". За даними газети, урожай в республіці задовільний, але є труднощі із його збором. Озимі та ярові посіви дозріли одночасно, а разом з цим почалася дощова погода, яка, як пише газета, триває вже два тижні і цим ускладнює жнива". Крім того, як звичайно в СССР, недописує сільськогосподарська техніка. З різних колгоспів інформують про перебої і про простоювання машин. В багатьох районах (Октябрський, Дятловський, Клецький, Сенненський і інших) зривається подача електроенерґії, у висліді чого не можна просушувати зерна. Газета апелює до відповідальних чинників застосувати всі потрібні заходи, щоб можна було зібрати урожай.

Знайдено печатку князя Давида Ігоровича

Рівне. — Під час археологічних розкопок в районі старовинного історичного міста Дорогобуж на Волині знайдено печатку князя Давида Ігоревича, який князював у цьому місті в роках 1088-1112. Печатка має круглу форму і є діяметром 27 міліметрів. На одній стороні печатки зображений св. Давид, а на другій державний знак тризуб. Печатка зберігається у краєзнавчому музеї в Рівному. Князь Давид відомий з того, що дав поштовх до міжусобиць між князями Київської Русі, осліпивши теребовельського князя Василька Ростиславича.

У вечорі гумору на Союзівці брав участь також Богдан Нижанківський-Бабай

Союзівка, Керґонксон, Н. Й. — Відбутий тут у неділю 12 серпня ц. р. вечір гумору запрезентував перед численно зібраними слухачами, гістьми „Союзівки" і з усієї керґонксонської околиці, що їх зібралося яких 400 осіб, гурт провідних українських еміґраційних гумористів і фейлетоністів. Крім Едварда Козака-Ека або Гриця Зозулі та Миколи Понеділка й Івана Керницького-Ікера у вечорі брав також участь відомий поет й автор сатиричних віршів, друкованих постійно в „Лисі Микиті" під псевдонімом „Бабай" — Богдан Нижанківський, який прочитав низку своїх нових лірично-старичних творів. Під час вечора виступав також із музично-вокальними точками співочий ансамбль Союзівки „Соловейки".

В найближчу неділю 19-го серпня ц.р. відбудеться на Союзівці в залі „Веселка" черговий літературно-мистецький вечір гумору з участю прибулих із Австралії поетки й авторки збірки „Культурні арабески" Зої Когут та акторки Ірени Залеської. Початок о год. 8:30 вечора.

УКРАЇНЦІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У ЛІТНЬОМУ ФЕСТИВАЛІ НЮ ЙОРКУ

Нюю Йорк. — Кожного року місто Ню Йорку влаштовує літні фестивалі для своїх мешканців із виступами професійних і самодіяльних груп і артистів. В рямках цьогорічного такого фестивалю буде окремий „Український Вечір", який відбудеться у вівторок, 21-серпня, від год. 6 до 8-ої вечора при вході до Метрополітального музею при 81-ій вулиці і 5-ій евеню. У програмі вечора виступлять українські танцюристи під проводом пані Оприско з Асторії та інші українські групи.

ВШАНУЮТЬ УСТАНОВУ, ЯКУ СТВОРИЛИ ЇХНІ ДІДИ І ПРАДІДИ

На фото — танцювальна група української католицької парафії в МекАду в Пенсильвенії зі своїм парохом і опікуном о. Богданом Левицьким. Група цих юних танцюристів, керівником якої є Микола Бойчук з Філядельфії, охоплює переважно внуків і правнуків наших перших поселенців у Пенсильвенійському басейні твердого вугілля, де 79 років тому з ініціятиви „Свободи" був створений Український Народний Союз. Своїм виступом на великому Фестивалі, що його влаштовує УНСоюз у 80-річчя „Свободи" цієї неділі, 19-го серпня, ці юні танцюристи вшанують своїх батьків, дідів і прадідів, які УНСоюз створили.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Передплата: на рік — $24.00, на пів року — $12.50, на 3 місяці — $6.50. Для членів УНСоюзу 65 ¢ міс. За кожну зміну адреси — 25 ¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Голословне заперечення

Московські „Известия" з 11 серпня опублікували текст „розмови з професором - психіятром Р. А. Наджаровим", займаючи в такий спосіб становище до широко відомих фактів використовування в СССР закладів для психічнохворих у поборюванні дисидентського руху. Заяву проф. Наджарова попереджає примітка редакції, у якій говориться, що „реакційна буржуазна преса" поширює інформації про те, що в СССР „інакшомислячих" ув'язнюють в закладах для психічнохворих. Щоб з'ясувати „фактичний стан", „кореспондент ТАСС познайомив з цими публікаціями відомого совєтського ученого-психіятра, доктора медичних наук, заступника директора Інституту психіятрії Академії медичних наук СССР проф. Р. А. Наджарова", який „заперечив" такого роду твердження західніх пресових агентств.

У „розмові" професора Наджарова не подано ніяких фактів, а вся оборона совєтської системи і совєтської практики побудована на загальникових фразах, мовляв, ідеться тут про „фальшування" дійсности і про „клеветницьку кампанію", спрямовану проти Совєтського Союзу. Проф. Наджаров підкреслив навіть у своїй „розмові", що совєтські закони щодо психічнохворих осіб тотожні з законами в інших державах, і тому не може бути й мови про те, щоб заклади для психічнохворих були використовувані для „натиску" на „інакшомислячих". Все це, говорив професор, „пропагандистська шумиха, що її намагаються роздути довкруги цього мітичного „питання", — „шумиха, яка суперечить і інтересам боротьби психіятрів за здоров'я людей, і благородним цілям медичної науки в цілому, і інтересам розширення міжнародного співробітництва та скріплення миру".

Очевидно, факти — вперта річ, і тому совєтський професор, маючи перед собою завдання оборонити совєтську систему, рішив оминути їх мовчанкою. В його розмові ні словом не згадано, наприклад, про Петра Григоренка, автора „Думок божевільного", чи Леоніда Плюща, які перебувають в закладах для психічнохворих, хоч згідно з даними совєтської експертизи обидва вони психічноздорові. Не згадано також Жореса Медведєва, якого в 1970 році посаджено в божевільню тільки тому, що він виступив з критикою совєтської системи. Жорес Медведєв перебуває тепер поза межами СССР і є автором праці про те, як совєтський режим намагається з допомогою закладів для психічнохворих ліквідувати дисидентів в СССР. Прикладів можна було б навести більше, але й тих трьох, які набрали світового розголосу, вистачає, щоб показати, що професор Наджаров взявся боронити справу, якої не можна оборонити.

Голословне заперечення навіть з відкликом на засаду „мирного співіснування і співробітництва" нікого не переконує і ніколи не виправдає злочинної політики совєтського режиму, який у боротьбі з інакшомислячими хапається таких злочинних методів.

Розмарек і Польонія

Смерть довголітнього провідника польської іміграції у ЗСА адвоката Кароля Розмарека не викликала широкого відгомону навіть у нечисленній вже польській еміграційній пресі. Поза формальними некрологами в польських та американських газетах, в тому числі й у „Ню Йорк Таймсі", не було основної оцінки діяльности Покійного, який протягом триддяти років очолював, як президент, загальноамериканське Польське З'єднучене Народове і протягом двадцяти чотирьох років був президентом польської центральної репрезентації у ЗСА — Конгресу Американської Польонії, що відповідає своїм завданням і значенням Українському Конгресовому Комітетові Америки.

У передовій статті польського щоденника у ЗСА „Нови Дзєннік", надрукованій в числі з 7 серпня ц. р. і присвяченій пам'яті Кароля Розмарека, стверджується, що Покійний визначався не надто частою серед політичних і суспільних діячів прикметою — відвагою в голошенні і форсуванні своїх поглядів, без уваги на те, чи подобаються вони великим цього світу, і пригадується, що він здійснив заснування Конгресу Американської Польонії в час, коли президент Франклін Рузвелт і Уряд ЗСА були проти творення такої організації, діяльність і характер якої вносила б скреготи в американсько - совєтські взаємини в наявній перед Ялтою і після Ялти атмосфері. Водночас у статті підкреслено, що Кароль Розмарек у своїй діяльності завжди обстоював принцип незалежности Польщі, не визнавав встановленого у Польщі Москвою комуністичного режиму, але підтримував всі акції, спрямовані на уділювання фактичної допомоги польському народові в краю.

До українців і української справи Кароль Розмарек ставився неґативно, з шовіністичних позицій більшости польського громадянства і в краю і на еміграції. В березні 1959 року під його проводом була схвалена Конгресом Американської Польонії політична декларація з вимогою виведення совєтських військ із окупованих Совєтським Союзом 1939 року „східніх земель Польщі" і влучення їх у склад польської держави. Цю декларацію передав Розмарек голові сенатської Комісії закордонних справ сен. Фулбрайтові і тодішньому заступникові державного секретаря ЗСА Ф. Колерові. Перебуваючи на цих позиціях, очолюваний Розмареком Конгрес Американської Польонії постійно пропаґував справу реінкорпорації українських і білоруських земель і на жадну співпрацю з українцями навіть у протисовєтських акціях не йшов.

Не змінив свого становища Кароль Розмарек до останніх років свого провідництва в житті польської еміграції у ЗСА, не зважаючи на те, що в ставленні польської опінії до України й української справи зафіксувалися останніми роками основні зміни, і то в позитивному напрямку із тенденціями до визнання українських прав на українські землі і до співпраці з українською еміграцією, зокрема, якщо йдеться про спільну боротьбу проти російського імперіялізму. Проте, винуватити Покійного за його неґативне ставлення не можна: він був продуктом і речником існуючих в його час серед польської еміграції настроїв і тенденцій.

Мґр Володимир Іващук

СКВУ І КООПЕРАЦІЯ

Зближаємось до Другого Світового Конґресу Вільних Українців в Торонті, Канаді. Буде це наш еміграційний парлямент. Надзвичайна нагода зробити підсумки наших організаційних осягів і наших невдач. Нагода перевірити шляхи, якими послуговуємось, і засоби, на яких спираємось при реалізації наших плянів.

Знаємо, що будемо мати багато творчих думок, що будуть опрацьовані гарні пляни. Свідчить про це проголошення Організаційно-Програмовою Комісією окремих Світових Конференцій майже всіх центральних організацій перед пленарними нарадами СКВУ. Але знаємо також, що велика частина цих плянів залишиться на папері, не зважаючи на найкращі інтенції їх проєктодавців, схвалення їх після довгих дискусій та найкращих замірів і патріотичного наставлення загалу учасників Конґресу. Чому? З дуже простих причин: з браку відповідних фондів. Справу фондів все спихаємо на кінець різних нарад, не маємо для неї часу. Хронічне недоцінювання економічно - фінансових проблем в нашому народі довело колись на рідних землях до того, що торгівля і промисл були опановані ч у ж и м, більш підприємливим елементом, в руках якого опинилися наші міста, а тепер, на еміграції, доводить до того, що не використовуємо якслід великих можливостей країн нашого поселення. Тому осяги наші в цій ділянці відносно невеликі й цілком невистачальні для гармонійного розвитку нашого суспільства.

Як не дивно, але бюджети різних наших організацій кладуть ще й дотепер в свою основу збіркові листи, принагідні пожертви, прибутки з імпрез. А тим часом така форма плянування бюджетів надто вже перестаріла, бо ряди жертводавців з гарячим, патріотичним серцем змаліли, жертвенність інших з року на рік маліє з причини довгого відірвання від рідної землі, треті — відпали внаслідок цілковитого збайдужіння й асиміляції. Розуміти це явище, як натуральний розвиток еміґраційного процесу, якого не можна відхилити, припинити або змінити, було б з нашого боку цілковитою безпорадністю, р е з иґнацією, навіть безвідповідальністю.

У відповідь на тотальне закріпачення нашого народу на рідних землях ми мусимо й надалі залишитися свідомою справи еміґрацією, яка, поселившись у країнах волі, має всі дані й мусить бути речником нашого народу в світі. (Тут не треба змішувати справи нашого громадянства в країнах нашого поселення з нашим моральним статусом у відношенні до поневоленої Батьківщини, з якої ми мусіли вийти). Щоб виконувати цю місію, еміґрація вже створила відповідні центральні організації, такі як Світовий Конґрес Вільних Українців, Український К о нґресовий Комітет Америки, Комітет Українців Канади, Світова Координаційна Виховно-Освітна Рада, Федерація Спілок Українських Журналістів Америки і Канади, Світова Федерація Українських Жіночих Організацій, Світова Рада Суспільної Служби та ін. Всі вони виконуватимуть свої великі завдання лише тоді, коли матимуть відповідні фонди, і тому проблема фондів повинна стати одною з основних точок нарад СКВУ та його комісій. Суґестії в цій чисто практичній справі саме тепер дуже побажані.

На нашу думку, коли йдеться про такі фонди, то, з браку наших мільйонерів та натуральних дібр, залишився нам один з найпевніших шляхів їх здобування — шлях нашої національної кооперації. Кооперація — це шлях систематичного наростання сил, що спираються на духовому рості групи людей, покликаної для спільних завдань, та кристалізації її доброї волі. Практика життя на рідних землях показала, що кооперація завжди була доброю школою характерів, ідейної праці, співпраці осіб з різних середовищ, моральної відповідальности одиниці та солідарної відповідальности перед громадою. Була вона одночасно найбільш успішним способом призбирування фондів та фінансування народних плянів.

До цієї праці кооперація, єдина з усіх громадських організацій, притягає всіх і на тих самих моральних підставах. Вона об'єднує в собі громадян усіх суспільних кляс, віровизнань, національно - політичних орієнтацій, багатих і бідніших, професіоналістів і лаїків, високоосвічених і малограмотних, свідомих патріотів народу й індиферентних, народжених на чужині — громадян українського походження і напівзасимільованих, що їх лучить з першими групами членів кооперативи тільки п с и х ологічна близькість та спільна господарча діяльність. Об'єднуючи їх всіх в одну національну родину, кооперація ступнево кумулює їх дрібні й розпорошені фонди, творить з них мільйони, які можуть і повинні бути в наш історичний час поставлені на службу всьому українському народові. Про реальність цієї ідеї свідчать наступні факти.

Наші малочисельні кооперативні кадри, розпорошені в діяспорі, взялися до праці двадцять років тому, не мавши нічого, крім доброї волі й добрих замірів. Сьогодні, завдяки кооперативній методі праці та здобутому довір'ю, самі лише кредитові кооперативи нараховують уже коло 150 мільйонів долярів капіталу. А як цей кооперативний капітал зростає, найкраще свідчить факт, що одні тільки кредитові кооперативи в ЗСА, які належать до Товариства Української Кооперації, а є їх 22, побільшили свій капітал за останній рік на 7 мільйонів долярів.

Наслідуючи наші кооперативи на рідних землях, що допомагали вдержувати при житті українські школи, захоронки, читальні, бібліотеки тощо, наші кооперати-

(Закінчення на стор. 4-ій)

СТЕПАН РУДАНСЬКИЙ

(2)

Далі в листі до свого брата Степан Руданський наводить такі уривки з листа свого батька і нарікає на його недоброзичливе до себе ставлення:

„Письма твои, писанные грубо, ничуть не располагают меня в твою пользу, а только приносят боль сердцу и заставляют жалеть, что я употребил все мое воспитание для того только, чтобы видеть тебя неблагодарным...

„Вспомоществование тебя в продолжение трех лет в Петербурге было причиною того, что я затянулся по шею за вас в долги... и за все это я недобрый отец? Бог свидетель: я не проклинаю тебя за твою черную неблагодарность, а делюсь с тобою и сим последним куском хлеба.

„Если захочешь написать письмо, то пише или почтительно, не по-малороссийскому, або лучше ничего не пиши!"

Більше нічого не треба! Тут зачеплено і збито з болотом все, що було для мене дорогого: мою покірність називають пихою, мою правду — цьвікою, мою жалість — здирством, мою вдяку — чорною невдякою... Мало того: вони лічать мене годним прокльону і заказують мені говорити з ними моєю рідною мовою. І нехай би я вже їден читав таку ганьбу, а то її в Махнівці прочитали чужії. Що будеш робити з такими батьками! Правда, я писав письмо до Олександра через батькові руки, і до батька не писав, але я перед тим писав до нього, а він замовчав, — а яке я маю право питати старшого, чому він не отвічає, або другим запитом перервати його думу? Я писав до брата, щоб він попросив для мене у тата, а самого тата не просив; але чи ж маю я право просити чого-небудь у батьків, коли я вже, як годилось добрі дитині, подякував їм своїм торішнім письмом за сіль, і за хліб, і за виховання? Своїми листами я єму нікгди не цьвікав, а в листах до братів, коли часами що я і сказав на батька, то правда; а що правда, то не гріх. Останніх грошей я в ціле життя своє у батьків не забирав: за то, що вони пожалували мене два (а не три, як батько пише) роки в Петрополі, я їх пожалував два роки в Кам'янці, просидівши два роки на бурсацькім хлібі; а то, що батько заплатив за прогони, він положив би і так на мою виправу. Зрештою, а не думаю, щоби у доброго батька був тільки їден холодний розлік з своїми дітьми без жадного вчуття: добрий батько любить і виводить дітей через то, що вони єго діти, єго кров, єго будуче життя, а за вчуттям дітей не обстає, бо знає, що воно залежить не від него, а від тих, чиє воно. Той — не батько, хто випоминає дитині всю свою трату на него і опоминається вдяки — то скупий пожичник допоминається довгу! Тати, тати, ми ваші діти, а не довжники, ми завсіди вас маємо за батьків, а не за пожичників, — за що ж ви звете нас невдячними?!!

Заказують мені мою рідну мову, — заказує батько; але в мене був дід, був прадід і прапрадід — вони мені не заказали; не слухає батько мої мови — зато мене і по смерті, може, послухають штирнадцять мільйонів моїх їдномовців. Батько, може, не любить свої мови через те, що нею говорять у нас мужики, — а нібито в москівщині не говорять мужики по-московській. Да і чим ми лучче від мужика? Всі ми рівні і у Бога, і у натури.

Отаке-то, брате! А що ж там дісться з тобою? Напиши хоть кілька слів. Як можна, брате, пришли мені п'ять карбованців до Спаса, бо на той місяць не буде вже де й позичати. Зрештою, коли в тебе нема, то нічого робити: буде й так, а в сентябрі, може що з Києва добуду. Будь здоров!

Твій брат
Степан Руданський"

Цей лист писаний 5 липня 1859 року. Невідомо, чи дата поставлена видавництвом за старим, а чи за новим стилем. Мабуть — за старим. Петербург Руданський зве часто „Петропіль". Лист наведено за текстом, вміщеним у творах Руданського, виданих в Києві 1962-го року, стор. 605-607. Правопис залишено, за винятком слів „Бог", „Спаса", які в київському виданні писані малою буквою.

Борячися зі злиднями, Руданський закінчив медичні студії 1861 року. Матеріяльні злидні різко відбилися на здоров'ї поета: він захворів на сухоти. Вірш „Студент" — це реальна довідка про відносини, у яких жив Руданський в часі своїх студій в Петербурзі.

По одержанні диплому Руданський виїхав у Ялту, в Крим, на лікарську працю. Це місце рекомендовано йому з огляду на його здоров'я.

Недовго Руданський прожив на власному хлібі. Виснажлива праця, давня хвороба, а згодом перебута вже в Криму хвороба холери, родинні обставини (невдале подружжя) спричинили передчасну смерть. Руданський помер в 1873-му році. Згідно з датою, вміщеною на надмогильнім пам'ятнику, смерть наступила 21 квітня. В той час у російській імперії вживали старого стилю, то слід вважати, що й дата смерти Руданського подана за старим стилем. Коли перечислити на новий стиль, то це було б 3-го травня. (В той час різниця між стилями мала тільки 12 днів.) На пам'ятнику такий напис:

На могилі не заплаче
Ніхто в чужині,
Хіба хмаронька заплаче
Дощем по мені.

Це — уривок з вірша „Чорний кольор" (переклад з польського), у зміненому вигляді. Текст вірша такий:

І по смерті не заплаче
Ніхто в чужині,
Хіба чорний крук закряче,
Чорна хмаронька заплаче
Дощем по мені.

Згадуючи ім'я Руданського, мимоволі зупиняємося на його „Співомовках". Може тому, що ці твори стали найбільш популярними. „Співомовки", однак, це тільки частина літературної спадщини Руданського. У ній знаходимо ще баляди, поеми, ліричні вірші, байки, драматичний етюд „Чумак", переклади з чужих літератур, а також переклад на живу мову староукраїнського епосу „Слово о полку..."

Особливо цінною є лірика Руданського, і то лірика особистого, інтимного характеру, як і лірика громадська. Особиста лірика навіяна смутком, бо в ній відбилася невесела доля поета. Для прикладу візьмемо от хоч би вірш з назвою „Пісня":

Голе, голе моє поле!
Де ж ви, ясні квітоньки?
Позгасали, поспадали,
Як на небі зіроньки.
І стебло пересохло,
Як билина полягло.

Діти, діти, мої квіти!
Як погляну я на вас,
Серце мліє, каменіє,
Що цвіли ви тільки раз.
Раз росли, раз цвіли
І без долі опали.

Кінчиться цей вірш словами:

Доле, доле, моя доле,
Верни ж мої квітоньки,
Верни діти, мої квіти, —
Верни ж мої зіроньки!
Але ба — не сівба!
Не мине моя журба!

Тон громадської лірики у Руданського бадьорий, оптимістичний. Видно це з вірша „Гей, бики!" — написаного в переносному розумінні. Поет закликає громадян до праці, а результати праці забезпечать народові кращу долю. Оригінальний малюнок майбутнього такий:

...Зерно посліє,
Обіллє золотом поля,
І потече іznову медом
І молоком свята земля.
І все мине, що гірко було,
Настануть дивні роки.

(Кінець)

АВТОМОБІЛЬНА СПРАВА В УКРАЇНСЬКІЙ ССР

У той час, коли в ЗСА, Канаді та інших західніх державах міські, провінційні та федеральні уряди намагаються знайти відповідь на те, як розвантажити захаращені автомобілями дороги й вулиці міст, в Україні, а також в цілому СССР населення знаходиться щойно напередодні автомобілізації. Розміри автомобілізації України кидають чимало світла на загальний рівень технічного поступу у підсовєтських умовах. З цим також тісно в'яжеться питання шосейних доріг, автосервісу, станцій технічного обслуговування.

У газеті „Радянська Україна" з 7 серпня на цю тему опублікована стаття Д. Донського, який широко обговорює „інженерію дорожнього руху" в Україні, з'ясовуючи при цій нагоді фактичний стан в Україні під сучасну пору. Д. Донський вказує на те, що згідно з директивами XXIV з'їзду КПСС в СССР у 1980 році має бути 12-13 мільйонів автомашин, тобто „одна машина на 20 чоловік населення". Відповідно до цього мають бути розбудовані шляхи в країні та вулиці у містах, а також станції технічного обслуговування.

На основі всіх даних, що їх наводить автор згаданої статті, треба сумніватися в тому, щоб СССР міг протягом найближчих кількох років так радикально поліпшити ситуацію на відтинку автомобільного обслуговування населення. К о л и йдеться тільки про Українську ССР, то під сучасну пору тут є всього близько 400,000 автомашин в індивідуальному розпорядженні. До диспозиції автоводіїв на території республіки є всього 91 станція технічного обслуговування, які мають 927 „робочих постів". Беручи до уваги ці цифри, Д. Донський пише, що ці „кількісні показники явно не відповідають вимогам дня". А не краще, пише він, з „показниками якісними". У Києві, наприклад, „справжнього сервісу, на який чекають 22 тисячі столичних автомобілістів, на жаль, немає... До того ж роботи нерідко виконуються технічно неграмотно, при низькій якості і за застарілою технологією... Гостро стоять ці питання в Харкові, Донецьку, Одесі, Симферополі та інших містах... Передбачені пляном нові СТО (станції технічного обслуговування), бази постачання запасних частин і салони по продажу автомобілів будуються повільно, асигновані кошти не освоюються. Роками не вирішується і питання про підготовку для станцій техобслуговування висококваліфікованих спеціялістів. У республіці немає жадного профтехучилища подібного профілю. Отже, проблема автосервісу залишається гострою".

Коротко, якщо взяти загальне число індивідуальних автомашин в Україні, число станцій технічного обслуговування і число робочих постів, отже й кваліфікованого персоналу, то воно відповідає більш - менш одному середньої величини американському містові. Беручи в загальному порядку порівняння, коли в ЗСА, наприклад, на кожних двох мешканців припадає одно авто (в 1972 році в ЗСА було 96 мільйонів особових автомобілів), то в Україні один автомобіль припадає на яких 120 осіб під сучасну пору (400,000 автомашин на 48,000,000 мешканців).

Треба сумніватися, що впродовж найближчих шести з половиною років в СССР розбудують виробництво особових автомобілів так, щоб можна було досягнути запляновaного відношення один автомобіль на 20 осіб населення. Не розбудують також в Україні за такий короткий час потрібного числа станцій технічного обслуговування, щоб можна було належно обслужити автомашини і щоб автоводії не мусіли, як пише Д. Донський, витрачати цілі дні, вижидаючи на ремонт, який до того є роблений „технічно неграмотно".

Д-р Іван Головінський

ІДЕАЛІЗМ І ПРАГМАТИЗМ ВИХОВНОГО ІДЕАЛУ

(3)

Методика виховання в комуністичній системі заснована на вченнях Павлова про рефлексії. В рамках цієї статті немає змоги цю теорію докладно розглянути. Вистачить тільки згадати, що в теорії Павлова поняття свобідного вибору (волі) зводиться просто до знаменника рефлексій, відповідно розвинутих і вишколених. Тепер зрозуміємо, чому наука про рефлексії стала такою сприйнятливою для панівної партії в Совєтському Союзі. Це тому, що Павлов поставив наукові підвалини під виховну систему, яка намагається створити бездушних автоматів, виконавців волі проводу партії.

З рефлексологією (наукою про рефлексії) тісно пов'язаний воюючий атеїзм. Як ідеологічний напрямок атеїзм на початку нашого століття був заснований на примітивному або „вульгарному" матеріялізмі XIX ст. Під впливом праць Виготського, Рубінштайна, Пяже та інших атеїзм перехо д и т ь певну метаморфозу. Змінюючи до певної міри ортодоксальний дарвінізм, але рівночасно відкидаючи поняття Абсолюта і Провидіння, сучасний атеїзм видвигає теорію „саморегулювання" організму. Ця теорія, одначе, більше комплікує ніж вияснює цілу проблему ідеалізму.

Розглянувши в загальному три головні виховні ідеології, застановімось коротко над характеристикою середовища, в якому живе наша молодь. Це уможливить нам зробити певні підсумки відносно ідеалістичних і прагматичних аспектів виховної програми.

Під світоглядовим оглядом середовище в ЗСА і Канаді віддзеркалює пануючий матеріялізм, п р а г м атизм, брак ідеалізму і сильні впливи крайньо ліберальної пропаганди. Дуже часто дисципліна, самопожертва, пошанівок авторитету утотожнюється із мілітаризмом і фашизмом. З другого боку дійсний фашизм комуністичної диктатури представляється як лібералізм. Навіть деякі церковні кола в ідеологічній площині перестали поборювати прагматичний атеїзм. Це становище мимоволі створює враження, що Церква стала на шлях релятивности, а це часами відбивається на процесі формування світогляду молодого покоління.

Деяка частина молоді, вихована в дусі нігілізму, читаючи книжки авторів типу Гайдеґґера чи Сартра, в пошукуванні емоційних переживань і містики попадає під впливи наркотиків, особливо таких, що збуджують уяву і витворюють галюцинації (героїна, ЛСД і т. д.). Релятивність підноситься до такого степеня, що заперечується добро і зло в абстрактному розумінні, а у вислідi уважається кожну дію людини „доброю". Поведінка дорослої людини інтерпретується часто в дусі психоаналізи з її наголосом на ліберально - сексуальну інтерпретацію мотивів.

Під соціяльним оглядом середовище, в якому живе наша молодь в діяспорі, можна описати, як технологічне, різнокультурне, багатомовне. В такому оточенні виринають особливі виховні труднощі, а заразом із тим проблеми збереження національної тотожности. Ці труднощі мають пряме відношення до чинників, які характеризують технологічне суспільство, і над їх описом я тут коротко задержуся.

Масова продукція різнорідних виробів з наголосом на кількість, а не якість, як також система купна на кредит витворює погоню за матеріяльними вартостями. Це породжує надмірну конкуренцію, залишає мало часу на громадську працю для загального добра, створює несприятливі умови для ідеалістичного виховання молодого покоління.

Водночас із погонею за матеріяльними вартос т я м и зростає конкуренція, людина стає немовби автоматом, маючи дуже мало часу на роздумування чи застанову над своєю дією, а ще менше над своєю суспільною ролею. Проблеми країни походження чи країни батьків є для такої людини часто чужими.

У технологічному суспільстві заходить також драстична зміна ролі членів родини, що часто створює виховні труднощі. Історично-традиційні ролі членів родини збереглися в аграрних суспільствах у більшій мірі, ніж в технологічних суспільствах.

Самі життьові обставини точно розрізнювали ролі поодиноких членів род и н и. Батько, фізично сильніший член родини, здобував засоби на прожиток інших членів родини, а це створювало його домінуючу ролю, сприяючи розвиткові авторитативного світогляду. На протязі довгої історії людства хліб став символом життя, а хліборобська родина уособленням консервативного, авторитативного способу життя.

Труди і невигоди витворювали тип людини характерної, витривалої, прив'язаної до своєї землі і свого минулого. Натомість у технологічному суспільстві нема точно розподілених функцій поодиноких членів родини. Фінансова незалежність поодиноких членів родини часто доводить до психологічної не залежности, а це в свою чергу до розбиття родини. У ве-

(Закінчення на стор 3-ій)

В Оттаві закінчилася конференція Британського Коммонвелту

Оттава. — Дев'ятиденна нарада голов держав-членів т. зв. Британської Спільноти Народів, що закінчилася тут 10 серпня, не принесла ніяких особливих успіхів, не враховуючи загальної декларації в справі Родезії та ще загальніших декларацій щодо різних аспектів міжнародної політики на сучасному етапі. Коли на такій же конференції 1971 р. в Сінгапурі заіснувала була критична ситуація для Британської Спільноти Народів у зв'язку з погрозою африканських і азійських держав покинути Коммонвелт у випадку, коли Велика Британія не припинить доставу зброї для Південної Африки, то цьогорічна конференція проходила, як інформують політичні коментатори, у своєрідній „філософській атмосфері". Деяким дисонансом були обвинувачення Уганди проти „британських імперіялістичних тенденцій", але рішуча і відверта відповідь британського прем'єр-міністра Гіта, який виразно підкреслив, що Коммонвелт існує не так в інтересі самої Великої Британії, як радше її колишніх колоній, — примусила африканських і азійських представників займати поміркований становище.

Британська преса по різному оцінила оттавську конференцію, в основному розглядаючи її як ще одну нараду політичних діячів. Такій настанові дав вислів консервативний щоденник „Дейлі Мейл", підкреслюючи що „пан Гіт не має великої прихильности до Коммонвелту. Він вважає, що білі нації, не зважаючи на всі їхні заяви про льояльність до матірної країни, глядять виключно за своїми інтересами. Знову ж на чорних африканських лідерів він дивиться як на зайвий додатковий тягар. Він не є приготований на те, щоб його повчав генерал Амін, чи будь хто інший". Газета дуже позитивно оцінює тверду постанову прем'єр-міністра Гіта і його намагання боронити передусім інтереси Великої Британії. Знову ж незалежний „Таймс" пише, що „в Оттаві загально поширене переконання, що дискусії були успішні. Одна з причин є те, що сподівання не були надто великі. Друга причина — це дискретна дипломатія і особистий чар пана Трудо, канадського прем'єр-міністра. Третя — м'якість пана Гіта'". Газета „Таймс" підкреслює, що у зв'язку з далекойдучими змінами у взаєминах між державами Коммонвелту, а в першій мірі з уваги на звот Великої Британії до Европейської Спільноти, з чим в'яжеться послаблення зацікавлення справами і долею Коммонвелту, лідери унезалежнених держав Африки і Азії врешті усвідомили собі, що вони нічого особливого від Британії вимагати більше не можуть і що Британія, поминаючи свої дотеперішні політичні зв'язки і свою добру волю щодо своїх колишніх колоній, мусить дбати про свої власні національні інтереси в першу чергу.

Про те, яку справді вагу присвячував британський прем'єр-міністр Гіт цій конференції в Оттаві засвідчує той факт, що він приспішено залишив Оттаву і повернувся до Лондону, щоб взяти участь у традиційному плаванні на вітрильниках.

Совєтська преса про „підступні цілі Пекіна"

Київ. — Газета „Молодь України" з 7 серпня опублікувала статтю-коментар Г. Бушуєва „Обличчя і маска: Підступні цілі Пекіна", в якій згаданий автор широко пише про „розбивацьку" політику Пекіна, спрямовану проти „оздоровлення міжнародного клімату... проти життєвих інтересів соціялістичних країн". Перед у тому веде, пише газета, прем'єр Державної ради Китайської Народної Республіки Чжоу Ень-лай".

Коли вірити запевнюванням совєтського коментатора, то Пекінові йдеться про те, щоб зірвати Европейську конференцію для справ безпеки і співробітництва. Пекін, — пише Бушуєв, — робить все для того, щоб очорнити підсумки зустрічі в Гельсінкі. Агенство Сіньхуа цими днями виступило із серією тенденційних коментарів та добірок цитат з реакційної буржуазної преси з приводу першого етапу загальноевропейської наради, зображаючи обстановку в Европі, як „фальшиву розрядку" напруженості, сфабриковану Радянським Союзом".

ІДЕАЛІЗМ І ПРАГМАТИЗМ ВИХОВНОГО ІДЕАЛУ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

ликих містах виростають цілі покоління молодих людей, які не знають, що це таке витривалість, терпеливість, доцільність. Виростають такими, бо не мали змоги набути тих прикмет, яких вже замолоду набувають сини хліборобів.

У технологічному суспільстві є також сильні прояви негармонійности — дисонансу поміж стадіями фізично-психічного дозрівання і суспільно-економічними вимогами. Дуже часто молода людина психічно і фізично зріла не може одружуватися і вести нормального способу життя, бо суспільно-економічні обставини є такого роду, що не забезпечують сталої праці для молодих людей.

Застановившись коротко над середовищем, у якому зростає наша молодь, прийдемо до висновку, що є воно безумовно іншим, ніж те, в якому зростало наше покоління. Ці зміни зайшли не тільки поміж краєм і еміграцією, але також зауважуємо великі зміни за останніх двадцять років у країнах нового поселення, особливо у ЗСА. У світлі цих обставин виринає питання, як найкраще шукати і формулювати виховні засади, виховний ідеал для нашої молоді у діяспорі.

Залишаючи обговорення, яким повинен бути виховний ідеал на майбутнє, застановімся над трьома питаннями, які, на мою думку, є основними у формулюванні виховного ідеалу. Цими питаннями можуть бути такі:

— Чи потрібний ідеалістичний підхід у шуканні виховного ідеалу?

— Чи виховний ідеал має віддзеркалювати історичне минуле, чи сучасну дійсність?

— Виховний ідеал для кого?

Відповідь на перше питання має більше, ніж теоретичне значення, бо від неї залежить формування цілої виховної системи. Наприклад, коли ми заздалегідь, „а пріорі" станемо на становищі ідеалістичної інтерпретації виховного ідеалу, то тим самим відкинемо можливість будь-якої його модифікації.

З другого боку, коли ми заздалегідь станемо на становищі, що підхід до шукання виховного ідеалу має бути заснований на прагматизмі, то в крайній мірі взагалі не зможемо дійти до зформулювання виховного ідеалу.

Найкращий приклад крайнього прагматизму бачимо в американській виховній системі, яка фактично не має жадного виховного ідеалу. Тому тут дуже часто пропагується зміни без уваги на те, чи ті зміни потрібні, чи ні. На мою думку, правильний підхід до шукання виховного ідеалу повинен лучити випробувані історично-традиційні вартості з вимогами сучасности.

Друге питання випливає логічно із першого. Історично-традиційні ідеали мусять бути складовою частиною нашого виховного ідеалу і нашої виховної системи. Прагматичний підхід, який засновується на ситуації, що існує в даному часі, може довести до затрати національної тотожности і приспішити денаціоналізацію та асиміляцію. Наприклад, коли дійсність виявляє, що більшість української молоді вживає англійської мови як розмовної, чи з цього випливає, що навчання історії і географії України повинно вестися англійською мовою? Безперечно, що ні, якщо хочемо протиставитися асиміляційній течії.

Відповідь на третє питання чи не найтрудніша. Суть у тому, що, беручи до уваги нашу дійсність, в діяспорі існують дійсні різниці поміж духовим середовищем, в якому проживає наша молодь у залежності від того, чи думаємо про Европу, Канаду, ЗСА, Південну Америку чи Австралію. В додатку на Рідних Землях під сучасну пору є панівним виховний ідеал, офіційно накинутий українському шкільництву, який є чужим і ворожим нашій духовості та нашим історичним традиціям.

Якщо ми думаємо про виховний ідеал, опрацьований СКВОР-ою, то в першу чергу треба застановитися над тим, чи має це бути ідеал тільки для діяспори, чи ідеал, який віддзеркалював би все, що найкраще в української людини в загальному.

На ці і подібні питання не дадуть відповіді одна чи дві конференції. Щодо цих проблем існують поважні різниці поглядів, хоч початок уже зроблено і є великий матеріял, опрацьований протягом минулих десяти років. (Конференції Об'єднання Українських Педагогів Канади, Пластові Конгреси, Конвенції УККА, Українського Соціологічного Інституту і т. д.).

Потрібно постійної виміни думок поміж нашим духовенством, педагогами, психологами, соціологами і суспільними працівниками. Проблема збереження національної тотожности в діяспорі є такої ваги, що нею напевно цікавляться, чи повинні цікавитися такі наці установи, як УВАН, НТШ, УКУ, УВУ та поодинокі науковці. Виміна думок на тему виховного ідеалу і збереження національної тотожности у формі наукових конференцій, дискусійних вечорів та статтей у пресі напевно дасть відповідний матеріял для наступного пленуму СКВОР'и — Світової Координаційної Виховно Освітної Ради.

(Кінець.)

Анна Чорнодольська: „Український соловейко"

Так, без найменшого перебільшення можна назвати молоденьку і гарненьку, надзвичайно талановиту нашу співачку Анну Чорнодольську. Перебуваючи в Монтреалі, де стало живе і продовжує студії, наш „український соловейко", я мав нагоду зустрітись з нею та довідатись дещо ближче про неї

Хоч Анна Чорнодольська вже відома між канадською публікою з її численних виступів на сценах і на телевізії, ще досить мало знана вона нашій українській громаді, хоч часто виступала на українських імпрезах в Канаді й Америці. Анна Чорнодольська — молода вродлива талановита і свідома українка, народжена в Австрії. Студії співу почала в Монтреалі у славного професора Бернарда Діямонда, а пізніше у Квебекській Консерваторії, яку закінчила 1970 р. з надзвичайними успіхами і нагородою „Преміс Прі". Від того часу кар'єра співачки розгортається скорим темпом. У 1970-71 роках, виграє дві перші нагороди Монтреальської Симфонічної Оркестри, з якою дебютує під диригентурою Франс-Поль Декера. Від того часу співачка виграє різні стипендії та запрошення на концертове турне по Франції, яких досі відбула вже три. Одне турне по Канаді відбула з рамени „Женес Мюзікаль". Як стипендистка „Кенада Кавнсил" виступала у славній музичній школі в Асперн Колорадо. Оперовий дебют Анна мала 1971 р. в опері „Кармен", та виступала у головних ролях на телевізії у „Вест Сайд Сторі" й „Веселій Вдовиці". У 1972 р. наша співачка була запрошена співати з Торонтською Симфонічною оркестрою. У тому ж році виграла перше місце на музичному конкурсі цілої Канади „СіБіСі Телент Фестівал". Щоб належно представити нашій громаді, нашу співачку, віддаймо слово музичним критикам, які не завжди надто прихильно оцінюють українські таланти. Однак у випадку „нашого соловейка" панни Анни Чорнодольської, вони пишуть із признанням.

Анна Чорнодольська

Музичний критик Джейкоб Силккінд з „Де Газет", пише: Ганна Чорнодольська має голос визначної краси..., приємно було її почути. Мирон Галловей з „Монтреал Стар" каже про її концерт: „Мушу признати, що я зачарований її вокальною технікою. Я фанатично подивляю і захоплений нею. Гарна на вигляд, вона має такий голос, що дзвенить як найчистіший кришталь... Я певний, що за кілька років вона буде однією з найкращих сопранів на інтернаціональних концертових і оперових сценах". Після її дебюту у Карнигі Голл в Ню Йорку, критик Доналд Генеган пише у „Ню Йорк Таймс" — „Співачка виконувала кожну пісню з глибоким переживанням і великим темпераментом, та зі смаком і вмілістю... Вийняткова інтонація, тонке почуття ритму..., музикальне зрозуміння... Хотілося б слухати її частіше і в безконечність". Останньо Анна мала дуже успішний концерт в Торонті.

Так говорять і пишуть про нашу славну землячку чужі, часто непоступні до йоти музичні критики! Що маємо сказати, ми українці?

Радіти нашим непересічним талантом, піддержувати її, як тільки можливо, щоб вивести її на якнайширшу світову музичну арену але рівночасно не втратити для нас, для України. Бажаючи Анні, всього найкращого, зокрема, щоб стала вона „Українським Падеревським", та дійшла до вершин, до яких вона прагне із своїм великим музичним талантом.

Прощаючись з нашою співачкою, було мені приємно записати її у члени УНС та запросити до участи у концерті на 80-річчя „Свободи", який відбудеться в Монтреалі у осінніх місяцях ц. р. Маю надію, що повна співпраця співачки з УНС щойно починається і ми часто будемо мати змогу насолоджуватись чудовим співом „українського соловейка".

В. Ділюк

„Економіст" остерігає перед „фінляндизацією" Европи

Лондон. — Коментуючи смерть східньонімецького комуністичного диктатора Вальтера Ульбріхта, лондонська газета „Економіст" звернула увагу народів Західньої Европи на загрозу „фінляндизації" европейського континенту, чого прагне добитися Москва. Вживаючи терміну „фінляндизація", газета має на увазі сучасний політичний статус Фінляндії на межі між СССР і Західньою Европою.

„Коли пан Вальтер Ульбріхт помер в середу (тобто 1 серпня), він був свідомий того, що Східня Німеччина, якою він управляв упродовж 21 року, досягнула за час двох років між його відходом на спочинок і смертю найважливіше, чого він і його російські приятелі хотіли добитися в Европі від 1945 року. Існування окремішньої комуністичної Східньої Німеччини акцептували панове Ніксон і Брандт, а разом з цим прийшло мовчазне акцептування тривалости комунізму у Східній Европі."

Все таки, не зважаючи на це досягнення, пише „Економіст", Москва має далі турботи, бо росіяни:

„не можуть почуватися певними у своїй контролі у Східній Европі, а савіть у самій Росії так довго, як довго їхні підчинені можуть бачити інших европейців, сусідів по другому боці арбітрарно розділяючої лінії, які можуть вирішувати свою політичну долю без того, щоб повинуватися указам, виданим людьми, які контролюють совєтську армію і поліцію. Невеселий факт, з якого совєтські можновладці мусять починати всі свої калькуляції, є той, що вони далі не сміють дозволити своїм підданим на вільні контакти із зовнішнім світом... Більше як будь-коли досі, першочерговим завданням совєтських лідерів мусить бути пхнути їхніх невигідних західньоевропейських сусідів на шлях пасивности, у висліді чого змаліла б їхня атракційність в очах підданих комуністичних режимів".

За словами „Економіста", Совєтський Союз прагне насправді звести Західню Европу до становища Фінляндії і в цей спосіб забезпечити свої позиції.

„Вони (совєтські лідери) натиснули на Фінляндію в такій мірі, що можуть впливати на її внутрішню політику, а також на її зовнішні відносини. Вони також мають ще деяку можливість використовувати економічний фактор, але те, що приневолює пересічного фінляндця акцептувати існуючу ситуацію, це є усвідомлення близькости совєтської мілітарної сили... Фінляндія має невеликий вибір. Географія та історія вманеврували її так, що найзамітнішим тут є те, що вона зберегла бажання свободи, а не виплекала почуття меншевартости. Коли ж інші західні европейські країни дозволять себе „фінляндизувати", то це станеться на основі їхнього власного вибору. Якщо вони рішаться розбазарити свою силу і дозволять розбити свою єдність, тоді вони одна за одною найдуться в стані такого послаблення, що у висліді шукатимуть опертя і стануть предметом маніпуляцій Совєтського Союзу... Зведення Західньої Европи до такого стану уможливлить совєтським правителям зберегти їхню власну імперію і тоді, очевидно, у відповідному часі в них поновиться тенденція її поширити."

В ЖЕНЕВІ ВІДБУВАЄТЬСЯ КОНФЕРЕНЦІЯ ПРЕДСТАВНИКІВ 97 ДЕРЖАВИ для устійнення нових міжнародних правил, які б реґулювали користування океанами. На порядку дня вирішення питань, зв'язаних з територіяльною контролею вод, економічної експлуатації морського дна вздовж берегів окремих держав, а також використування дна океанів. Як відомо, чимало держав, головно менших, вимагають признання за державами 200 миль ширини прибережних вод, в той час, як загально прийнята ширина є 12 миль. ЗСА та СССР займають тотожні позиції на цій конференції, яка має підготовити потрібні матеріяли до повної конференції всіх держав світу в наступному році у Сантіяго, Чіле.

В БОЛЮЧИЙ СОРОКОВИЙ ДЕНЬ ВІДХОДУ У ВІЧНІСТЬ

мого Найдорожчого і Незабутнього МУЖА

бл. п. о. ЮРІЯ ГНАТИШАКА

будуть відправлені

ПОМИНАЛЬНІ СЛУЖБИ БОЖІ З ПАНАХИДАМИ

у вівторок, 21-го серпня 1973 року

в церквах:

СВ. І. ХРЕСТИТЕЛЯ, ПІТТСФІЛД, Масс., о год. 9-ій ранку;

НЕПОРОЧНОГО ЗАЧ. ПРЕСВ. ДІВИ МАРІЇ, СТ. ДЖАНСВІЛЛ, Н. Й., о год. 9-ій;

СВ. МИКОЛАЯ, АМСТЕРДАМ, Н. Й., о год. 7:30;

СВ. МИКОЛАЯ, ВОТЕРВОЛІТ, Н. Й., о год. 8-ій;

СВ. ВОЛОДИМИРА, ЮТИКА, Н. Й., о год. 9-ій;

СВ. ПЕТРА і ПАВЛА, КОГОВЗ, Н. Й., о год. 9-ій;

ПОКРОВИ ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ, ТРОЙ, Н. Й., о год. 7-ій;

СВ. ВОЛОДИМИРА і ОЛЬГИ, ОШАВА, Канада, о год. 8-ій.

Приятелів і Знайомих просять про Молитви за душу Покійного

Дружина ОЛЬГА з Родиною

У першу річницю смерти моєї МАМИ-ДОБРОДІЙКИ

ТЕКЛІ КИШАКЕВИЧ

складаю щиру подяку Приятелям, Друзям та Знайомим за вислови співчуття надіслані письменно та телефонічно, за вияв їхньої пошани до Покійної.

Д-р ЮРІЙ КИШАКЕВИЧ з Родиною

Замість квітів на могилу

бл. п. МАРЯНА ПЕСТИКА

довголітнього члена хору „Дніпро" у Клівленді, Огайо,

складає даток на НТШ

на суму 10.00 долярів

п. СТЕПАН НЕВЕШ,

член хору „Дніпро" у Клівленді, Огайо

ЗАМІСТЬ КВІТІВ НА СВІЖУ МОГИЛУ

Несподівано відійшов у Вічність 8. 8. 1973 р. на вакаціях в Европі, д-р медицини, довголітній працівник на ниві охорони здоров'я

Д-р ДМИТРІВ ГРИГОРІЙ

довголітній член Т-ва Прихильників УНРеспубліки в Рочестері, Н. Й., щирий жертводавець на потреби Державного Центру УНР.

Залишив в глибокому смутку дружину Меланію. Похований на Українському Православному кладбищі в Савт Бавнд Бруку, Н. Дж. Хай Йому земля Вашингтона буде легкою.

Замість квітів на свіжу могилу Д-ра Дмитріва Г., Управа Т-ва складає 25.00 дол., Державному Центрові УНР для потреб визволення нашого Народу з неволі ворожої.

Вдові Небіжчика Пані Дмитрові М. Управа висловлює найщиріше співчуття.

Голова Т-ва — М. БІЛОК

Секретар — А. КАЛИНОВСЬКИЙ

Ділимось сумною вісткою, що дня 14-го серпня 1973 р. несподівано відійшов від нас у Вічність

бл. п. ОЛЕКСАНДЕР СЕРГІЙОВИЧ ТИМОШЕНКО

народжений 13-го січня 1909 р. в Києві.

Тіло спочиває в похоронному заведенні Joseph Gawler's, Wisconsin Avenue & Harrison, N.W., Washington, D.C.

ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА в четвер, 16-го серпня 1973 р. о 8-ій год. веч. в українській православній церкві св. Андрія Первозванного, 4842 16th Street, N.W., Washington, D.C.

ПОХОРОННІ ОБРЯДИ в п'ятницю, 17-го серпня 1973 р. на Українськім Православнім Цвинтарі в South Bound Brook, N.J. о год. 2-ій по пол.

РОДИНА

Замість квітів на могилу, Родина просить складати пожертви на Українське Історичне Товариство — The Ukrainian Historian, P.O. Box 312, Kent, Ohio 44240.

СКВУ І КООПЕРАЦІЯ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

(Закінчення зі стор. 2-ої)

ви на еміграції виплатили вже сотні тисяч долярів на різні народні цілі. Для ілюстрації, як ця кооперативна жертвенність зростає, вистачить подати, що кооператива „Самопоміч" у Чикаго виплатила за один тільки рік на згадані цілі 27,075.00 долярів, а вплата Товариства Української Кооперації до УККА, вплата організації, що існує ледве кілька років, дорівнює вплаті найстаршої й наймогутнішої української організації на еміграції — Українського Народного Союзу.

Виходячи з цих реальних фактів, маючи на увазі, що більшість наших еміграційних плянів та проєктів припиняється або розвивається дуже слабо, уважаємо, що час нам звернутись до того, так мало ще використаного джерела нашої економічної сили — до кооперації та кооперативного способу будування всенародних фондів.

Якого розміру фонди могли б це бути, легко собі уявити, коли візьмемо під увагу, що більша частина наших кредитових кооператив існує щойно 20 років, а скооперували вони ледве 7 відс. нашого населення. Що можна було б зробити, коли б нам вдалося скооперувати принаймні 25 відс., 50 відс. або в найкращому випадку притягнути до наших кооператив наш загал, який дотепер 90 відс. своїх грошей льокує в чужих банках, не маючи найменшого впливу на ріст згаданих власних фондів?

Взявши загально, кооперація наша наближається до 200 мільйонів капіталу. Вона видержала конкуренцію фінансових інституцій найбільших потуг світу. Вона здобула високе признання офіційних чинників і респект збоку високорозвиненого американського кооперативного руху та його централі КЮНА. Вона себе виправдала й ввійшла вже в стадію свого повного розвитку. Нема, отже, вже об'єктивних причин стояти осторонь кооперації. Слово за громадою. Долучаймось всі до кооперативних рядів! Спільними силами розвинемо нові, сильні економічні інституції, розвинемо наш промисл і торгівлю, збудуємо нові варстати праці!

Завдяки так подуманій кооперативній праці та кооперативним способом придбаних капіталів можна буде фінансувати працю всіх наших центральних організацій, а передусім СКВУ, який у фінансовому відношенні є найбільш призабутим. Про те, що наші кооператори ставляться до цієї справи позитивно, свідчить обіжник Товариства Української Кооперації з 26-го червня ц. р. до всіх своїх членів і всіх кооператив у діяспорі, в якому закликається їх ухвалити певні фонди на підтримку праці СКВУ. З поміччю таких фондів можна було б розв'язати більшість наших еміграційних труднощів. Можна було б фінансувати цілком успішно такі програми, як систематичне школення громадських та п р о фесійних кадрів, національного виховання нашої молоді, опіки над інвалідами й старшими віком, видавання нових наукових і мистецьких творів, засновування нових бібліотек, музеїв, організації еміграційного театру, вишкільних таборів тощо.

Але це ще не все. Практичні наслідки кооперативної праці можуть стати вже в недалекому майбутньому новою силою не тільки в нашій діяспорі, але й в житті нашого народу на рідних землях. Залізна заслона раніше чи пізніше зникне, і тоді в усій повноті відчуємо горе нашого народу. Перед нашими очима стануть передусім мільйони недоживлених дітей і хворих. Маючи це на увазі, СКВУ вже на найближчій сесії повинен створити Світовий Всеукраїнський Фонд Допомоги Україні, на рахунок якого морально були б зобов'язані вплачувати річну вкладку не тільки всі наші кооперативи, але й всі наші еміграційні організації та всі фізичні особи в діяспорі.

Тому дальше, плянове стимульовання та організація нових українських кооператив кредитових, харчових, промислових, торговельних, будівельних та культурно - освітніх і врешті організація Українського Світового Кооперативного Банку, плянова мобілізація фондів цієї нашої еміграційної спільноти для потреб всестороннього нашого росту — повинно стати наказом часу для всіх нас, а передусім наших провідних чинників, яким загал нашого громадянства доручив обов'язок проводу в такий важливий історичний час.

Реасумуючи все сказане вище, повторюємо, що проблеми ці повинні стати предметом вичерпного обговорення на Світовій Конференції Українських Кооператорів, яка має відбутися напередодні Другого Світового Конґресу Вільних Українців в Торонті. Після цього ці ж проблеми повинні стати предметом глибокої аналізи на пленарних нарадах СКВУ і відбитись у його резолюціях та практичних плянах праці.

Тільки ті, що думають про велике і відповідно до великих задумів у к л а д ають практичні пляни конкретної й систематичної його реалізації — можуть це велике осягнути.

Рада Безпеки ОН засудила Ізраїль...

(Закінчення зі стор. 1-ої.)

застосувати конечні заходи, щоб примусити виконати цю резолюцію".

За так сформульованою резолюцією віддав також свій голос представник ЗСА, амбасадор Джон Скалі, який одночасно звернув увагу, що в ніякому випадку не можна інтерпретувати цієї резолюції як заповідження санкцій проти Ізраїлю. Як відомо, окремі члени Ради Безпеки (Індія, СССР, Індонезія, Югославія, Китай) вимагали застосування проти Ізраїлю економічних санкцій, але тільки в обличчі американського вето того роду пропозиція не була поставлена на порядок дня. У відповідь на осторогу з боку Ради Безпеки ОН, ізраїльський представник Иосеф Текоаг заявив, що Ізраїль продовжуватиме боротьбу з арабськими терористами „з рішучістю і непохитною твердістю". Ізраїль, за словами свого амбасадора, буде „обороняти життя своїх громадян". Ізраїльський амбасадор дуже критично висловився про останню резолюцію Ради Безпеки, обвинувачуючи Раду в однобічності і в браку рішучости, коли йдеться про засудження арабського терору. По сьогодні Рада Безпеки не спромоглася на те, щоб „засудити вбивство ізраїльських чоловіків, жінок і дітей", говорив амбасадор, — але засудила Ізраїль, який боронить своє існування. Наче у відповідь на рішення Ради Безпеки, шеф штабу ізраїльських збройних сил ген. Давид Елязар заявив, що в майбутньому треба очікувати з боку Ізраїля більше операцій, подібних до останньої в Либані. Ген. Елязар підкреслив у своїй промові, що для Ізраїлю немає іншого виходу в обличчі противників, які виразно заявляють, що їхньою метою є знищити ізраїльську державу. „Ми не маємо змоги досягнути їх з допомогою міжнародного права, але ми маємо право на існування і право на самооборону".

ІНЖЕНЕРИ ВІДВІДАЮТЬ ГРЕЦІЮ

Филядельфія, Па. (Д.І.) — Кілька років тому відділ Т-ва Українських Інженерів у Филядельфії заініціював групові туристичні подорожі до інших країн. Перша така подорож до південної Еспанії відбулася в жовтні 1971 р. Заохочений успіхом тієї подорожі, цього року Відділ влаштовує двотижневу поїздку до Греції (29 вересня — 13 жовтня). Подорож почнеться з Атен і охоплюватиме острови Еґейського моря — Делос, Міконос, Патмос, Родос, Кріт і Санторіні, включно із зупинкою в турецькому портовому місті Курдасі. Все це старі історичні місця.

— КОРОТКІ ВІСТКИ —

ДВА ДНІ ПІСЛЯ ТОГО, ЯК ПОЧАЛА ДІЯТИ „ЧЕТВЕРТА ФАЗА" економічної програми, ціни на різні продукти дуже збільшилися. Наприклад, продуценти автомобілів сповістили про підвишку цін на моделі 1974-го року. Збільшилися ціни на телефонічні розмови в 6-ох стейтах. Сподіваються, що незабаром ще більше зростуть ціни на харчові продукти, квитки на літаки тощо. Великі індустріяльні підприємства та сектор обслуг мусять попередити Уряд 30 днів перед тим, заки підвищать ціни на свої продукти, а Уряд може заборонити таку підвишку.

ОСТАННЄ ОПИТУВАННЯ ПЕРЕВЕДЕНЕ Аґенцією Олівер Квейл для телевізійної сітки Ен-Бі-Сі виказало, що коли б президентські вибори відбулися в серпні 1973-го року, а не в листопаді 1972-го, то сенатор Джордж МекҐоверн здобув би 51 відсоток голосів, а президент Ніксон 49 відсотків. В листопаді минулого року президент Ніксон здобув більшість в усіх стейтах, крім Массачусетс.

6979. КААНУ ОПОВІДАЄ ПРО СВОЄ МИНУЛЕ.

Я глибоко вдячний тобі Тарзане, за врятування мене від несамовитого буйвола!

Ти зробив би це саме для мене...

Але, скажи мені, Каану, де ти навчився говорити англійською мовою?

В місійній школі! Я говорив би навіть краще, якщо б мені було дозволено продовжувати навчання...

Мій батько думав, що коли я досягну зрілого віку, то моїм головним обов'язком було служити на пості воєнного провідника — тому я мусів залишити школу! Колись я ще до неї повернуся!

Місіонери добре вивчили тебе, Каану!